

О. О. Хандій,

*доктор економічних наук,
ORCID 0000-0002-7926-9007,
e-mail: alkhandiy@ukr.net,*

М. Д. Крамчанінова,

*кандидат економічних наук,
ORCID 0000-0002-0129-8166,
e-mail: mdnarmania@gmail.com,*

*Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля, м. Сєвєродонецьк*

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ У СФЕРІ ТОРГОВЕЛЬНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ УКРАЇНИ НА СВІТОВИХ РИНКАХ

Постановка проблеми. Глобальні загрози у поєднанні з посиленням протекціоністських тенденцій та удосконаленням технологій, відіграють важливу роль у зміні ланцюжків поставок та мають значний вплив на трансформацію глобального економічного і зміну виробничо-торгового ландшафту. У сукупності ці фактори, змінюють правила гри на світових ринках. Разом з тим, мінливі зовнішні умови можуть містити можливості для зростання української економіки. Тенденція до інтеграції України у світовий економічний простір, робить торгівлю, інновації, інвестиції та виробництво всередині країни все більш взаємопов'язаними з процесом участі в транскордонних ланцюжках створення вартості, що спонукає поглянути на області їх зіткнення більш уважно. Своєчасне розуміння рушійних сил цієї тенденції та логіки розвитку світових економічних і політичних процесів як у загальному, так і окремих секторах світової економіки, дозволяє сформулювати стратегічне бачення економічного розвитку та зовнішньоекономічних можливостей нашої країни, що, у свою чергу, сприяє прийняттю більш ефективних стратегічних рішень.

У зв'язку з цим особливою актуальності набуває визначення стратегічних орієнтирів зовнішньої та внутрішньої державної політики, що стосуються формування необхідних передумов становлення та розвитку національної економіки в контексті інтеграції України у світовий економічний простір.

Аналіз публікацій за визначеною темою. Аналіз тенденцій, які впливають на стан і організацію міжнародної торгівлі, досліджено у працях [1, 2, 3 та ін.]. І хоч немає єдиної інтерпретації, більшість авторів вважають трансформацію глобального економічного і зміну виробничого та торгового ландшафту джерелом нових можливостей глобального економічного зростання.

Різні аспекти розвитку та інтеграції України в глобальний економічний простір досліджували І. Матюшенко, В. Кушнірук, Л. Алавердян, А. Огілько, Н. Прямухіна, О. Романенко, О. Харчук, В. Липов, О. Ковтун, П. Кудик та інші науковці. Однак зміни, що відбуваються останнім часом в рамках сві-

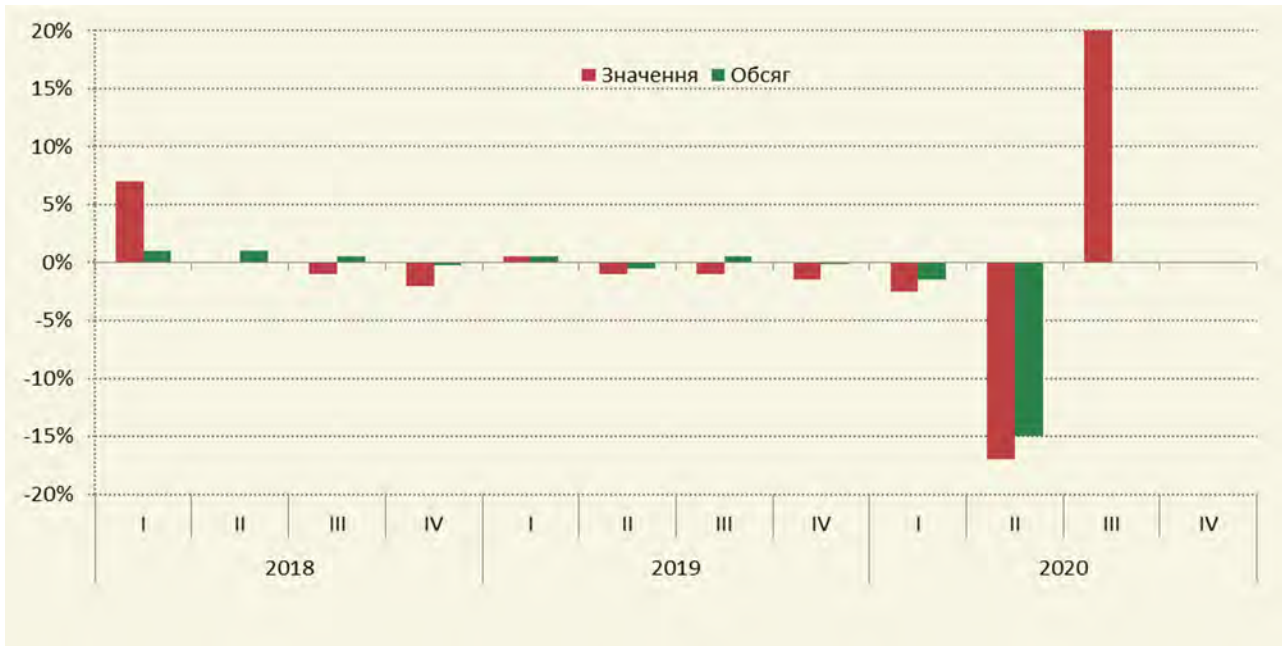
тового господарства та у сфері міжнародних економічних відносин, є більш стрімкими, ніж раніше. Саме вони викликають зміну керівних принципів організації виробництва і світової торгівлі шляхом стійких зрушень у споживанні, виробництві та ланцюжках поставок. З урахуванням цього факту принципового значення набувають дослідження, спрямовані на оптимізацію нових можливостей для національного виробництва з метою більш ефективної його інтеграції у світові виробничо-торгові ланцюги. Це також є важливим у забезпеченні економічної безпеки країни.

Метою статті є пошук та визначення стратегічних орієнтирів забезпечення економічного розвитку у сфері зовнішньоторговельних можливостей України під впливом змін глобального зовнішньоекономічного контексту та з урахуванням концептуальних проблем розвитку країни.

Виклад основного матеріалу статті. Ключовою проблемою будь-якої країни є стійкий збалансований розвиток її економіки, активна участь у міжнародному поділі праці та гармонійна інтеграція у світове господарство.

Традиційно приблизно 90% ВВП України формується у сфері зовнішньої торгівлі, що свідчить про відносно невелику ємкість внутрішнього ринку і нерівномірність зростання виробництва і споживання енергії, підкреслюючи критичну залежність економіки України від зовнішніх ринків. Відкритий і взаємопов'язаний характер української економіки створює вразливість від потенційних внутрішніх і зовнішніх загроз.

За даними World Trade Organization (WTO) та United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD) унаслідок уповільнення світової економіки, зтяжкої торгової напруженості та заходів боротьби з пандемією на поточний момент зовнішні ринки (рис. 1) демонструють несприятливу перспективу для розвитку міжнародної торгівлі в цілому, але при цьому негативні тенденції в глобальному масштабі можуть відкрити «нові можливості» для міжнародної торгівлі на деяких регіональних ринках.

**Рис. 1. Світовий експорт товарів, квартальні дані
(Темпи приросту порівняно з попереднім кварталом, сезонно скоригована серія)**

Джерело: WTO та UNCTAD [4].

Тенденція глобальної торгівлі бути більш регіонально орієнтованою, ніж раніше, продовжить набирати обертів у 2021 році, тому що ланцюжки поставок як і раніше відчувають тиск обмежених поїздок, ресурсів і постачальників.

Основні труднощі з якими продовжують стикатися підприємства:

- державні заборони та обмеження на експорт та імпорт;
- обмеження роботи транспортно-логістичних компаній;
- затримка або неможливість доставки товарів і послуг;
- вимушена зупинка виробництва;
- зниження продуктивності;
- різке зростання ціни на деякі товари;
- скасування замовлення клієнтами.

Фактори, що впливають на міжнародний торгово-виробничий ландшафт:

- Протекціонізм та торгові війни. Через постійну невизначеність та майже три роки ескалації напруженості та відплатних торгових тарифів між Китаєм та Північною Америкою, через стратегію "роз'єднання" [5] компанії почали шукати обхідні шляхи, щоб уникнути тарифної невизначеності.

- Нові технології. Активне розгортання інноваційних процесів глобальних технологічних змін, виникає в результаті поширення принципово нових технологій. Технологічні досягнення дозволили створити принципово новий спосіб забезпечення якості, збільшуючи при цьому швидкість і ефективність. Також, як зазначено в дослідженні [6], швидкість технологічних змін, що володіють потенці-

алом для підвищення продуктивності в 5-10 разів порівняно з існуючими продуктами і одночасно створюють основу для зниження витрат на 30-50%, непропорційно прискорюється. Це дозволяє виробникам бути більш ефективними і екологічними, що цілком відповідає уподобанням споживачів, які дбають про клімат.

- Пандемія COVID-19. Через пандемію значно постраждала економічна безпека, зокрема в сфері міжнародної торгівлі [7], поставивши питання локалізації ланцюжків постачання та якісного зв'язку. Враховуючи зростаючу міжнародну взаємозалежність, а також недавні побоювання, викликані порушеннями ланцюжків поставок у стратегічні сектори, існує визнана необхідність у зниженні потенційних ризиків для національної безпеки країн, які можуть виникнути в результаті такої економічної діяльності.

Також, останні тенденції, такі як тарифні бар'єри, нові технології побудови ланцюгів поставок та зростаючий попит на екологічно чисті товари, необхідність сталої підтримки економічної та національної безпеки – разом символізують початок нової виробничої локалізації. Підприємства шукають шляхи наближення виробництв до своїх споживачів, які одночасно дозволяють їм обійти тарифну невизначеність та залучити нові більш ефективні та екологічно безпечні технології.

Пошук рішень зниження подібних ризиків лежить у сфері часткової географічної диверсифікації ринків. Обмеження, що впливають на використання міжнародних ланцюжків поставок, швидше приведуть до такої модифікації, що зберігає ланцюжки відкритими для конкретних регіонів, які можуть за-

безпечити надійну торговельну підтримку в складних умовах. Отже, стійкість ланцюжка поставок забезпечує конкурентну перевагу, вимагаючи цифрових рішень і регіоналізації. Це сприяє кардинальній трансформації глобального економічного ландшафту вже протягом найближчих десятиліть. Виходячи з цього, національні еліти повинні сконцентрувати свої зусилля на налагодженні довгострокових партнерських відносин та підтримці інтересу провідних учасників світового ринку до технологічного, виробничого і цифрового потенціалу України, переконуючи їх у здатності нашої країни бути надійним партнером та учасником глобальних ланцюжків створення вартості.

Визнаючи це, економічна безпека стала важливим стратегічним пріоритетом для уряду України та предметом особливої уваги в останній Стратегії національної безпеки України 2020 [8], в якій враховані останні зміни у сфері міжнародного середовища безпеки, викликані кризовими явищами у світовій економіці.

Аналізуючи загрози важливим економічним процесам у сфері міжнародної торгівлі, слід зазначити, що експортний портфель України зміщений у бік експорту середньо-низьких технологій. У структурі вітчизняного експорту домінують сировина і продукція з низьким рівнем переробки [9; 10], що потребує переорієнтації з поставок сировини на поставки напівфабрикатів, товарів кінцевого вжитку та комплексних продуктів.

Основними галузями промисловості України є агропромисловий комплекс (АПК), харчова промисловість, металургія, машинобудування транспорт, інформаційні технології, деякі з них знаходяться в занепаді, деякі мають реальний потенціал зростання.

Індекс українського промислового виробництва в січні 2021 року згідно з даними Мінфіну склав 83,9%, зокрема, металургія – 94,4, машинобудування – 71,4%, тож динаміка зміни індексу промислової продукції в Україні останніми роками є негативною [11].

Управління економічною безпекою у сфері зовнішньої торгівлі передбачає реалізацію стратегії зовнішньоекономічного курсу країни, заснованою на фундаментальному прогнозуванні розвитку світових ринків. Стратегія зовнішньоторговельної політики визначається цілями і вирішенням концептуальних проблем розвитку і регулювання зовнішньої торгівлі держави. Крім цього, вона передбачає і захист національних інтересів, економічної безпеки країни, тому зовнішньоторговельна стратегія повинна вбудовуватися у загальну виробничу стратегію розвитку країни та працювати на створення сприятливих умов для функціонування вітчизняного бізнесу у зовнішньоторговельній сфері.

Беручи до уваги серйозність економічних проблем, необхідно зробити вибір на користь стратегії, яка передбачає радикальні структурні реформи та

дозволяє використовувати «вікно можливостей» і забезпечити перехід до стратегії орієнтованої на зовнішній ринок, не чекаючи періоду макроекономічної стабільності. Втілення в життя тривалої, цілеспрямованої, послідовної, поетапної економічної стратегії розвитку держави дозволить стати успішним конкурентоспроможним учасником глобальних ринків. Перехід до стратегії диверсифікації економіки з орієнтацією на зовнішні ринки, з метою стати регіонально орієнтованою економікою із середнім рівнем доходу, забезпечить одночасне зміцнення експортних позицій та розвиток внутрішнього ринку.

Розробка стратегії повинна базуватися на двох основних концептах:

- розвиток економіки та підприємницької діяльності, заснованої на можливостях;
- розвиток економіки та підприємницької діяльності, заснованої на необхідності.

При зіставленні цих двох концептів, з економічної точки зору здається, що існує ідеальна відповідність між потребою України в залученні інвестицій та технологічних інновацій для розвитку виробничих секторів і економічними потребами розвинених країн мати стратегічно важливого партнера в контексті надійного розміщення капіталу, розвитку та використання порівняльних переваг у сфері виробництва, оскільки в Україні все ще залишається значний економічний потенціал ресурсних, технологічних та науково-виробничих можливостей, який здатен викликати інтерес з боку ЄС, США та Китаю в контексті потреб розвитку їх економіки. Також Україна розраховує на ратифіковану Угоду про вільну торгівлю між Україною та Великобританією. Проблема, яку зараз вирішують – визначення питань, пов'язаних з товарообігом між країнами [12].

Таким чином, розвиток високотехнологічних галузей та просування стратегії диверсифікації економіки за допомогою інновацій та міжгалузевого співробітництва має складати основу розробки експортоорієнтованої стратегії розвитку. При цьому державна підтримка є важливим фактором, що передбачає заохочення підприємств, стимулюючи та залучаючи їх до сектору міжнародної торгівлі. Також важливою залишається робота по залученню іноземних вкладень у технологічний сектор виробництва, що надає додаткову можливість зростання компаніям та збільшує оптимізм власників бізнесу.

Державна політика має бути спрямована на такі пріоритети:

- визначення найперспективніших сфер, за рахунок яких можливо отримати економію та підтримку в період виходу на зовнішні ринки;
- створення стимулів для їх розвитку та нарощування долі експорту продукції виробництва з високою долею доданої вартості.

Україна має досить унікальні географічні характеристики, які відіграють дуже важливу еконо-

мічну і стратегічну роль. Географія є важливим фактором, який визначає місцеві економічні результати. Промисловий схід і аграрний захід. Найбільшу залученість у промислове виробництво демонструють саме східні регіони, вони мають найбільший потенціал для розвитку потужних промислових кластерів виробничої діяльності.

Переваги високотехнологічної кластеризації на основі мережевої концентрації промислового виробництва та її позитивний вплив на модернізацію продуктивних сил і соціально-економічний розвиток регіонів досліджено у роботі [13]. Послуги більш високого рівня вимагають агломераційної економіки та, як правило, демонструють високий рівень концентрації в мегаполісах. Ресурсомісткі сектори демонструють велику концентрацію поблизу природних ресурсів. На цьому тлі особливо помітні відмінності у виробничій структурі регіонів.

У цьому контексті важливою проблемою, що потребує уваги, є розвиток міжрегіонального співробітництва, оскільки залишаються невирішеними проблеми міжрегіональних диспропорцій відтворення, розподілу та перерозподілу основних видів ресурсів, що заважає сталому соціально-економічному та виробничому розвитку. Основу поглиблення співробітництва регіонів повинна становити економічна складова як основа для активізації інших видів відносин між регіонами. Стратегія спрямована на зміцнення міжрегіональних господарських зв'язків, на основі розширення міжгалузевого співробітництва і поглиблення регіональної і галузевої спеціалізації, дає змогу повною мірою розкрити і задіяти внутрішній потенціал територій, а також забезпечити виконання важливої задачі щодо інтеграції регіонів України в єдиний національний економічний комплекс.

Узгодження регіональної стратегії розвитку зі зовнішньоторговельною стратегією (рис. 2) дозволить мати великий і диверсифікований внутрішній ринок, який легко надає партнерів для створення ефективних ланцюжків створення вартості, а також забезпечує розвиток територіальної громади, зокрема, на основі смарт-спеціалізації відповідної регіональної стратегії розвитку.

У дослідженні [14] спеціалізація означає зосередження на конкурентних силах та реалістичних потенціалах зростання, які підтримуються критичною масою виробничої діяльності та підприємницькими ресурсами у регіоні.

Слід зазначити, що узгодження регіональної та зовнішньоторговельної стратегії розвитку сприятиме появі ефектів другого порядку – синергетичних ефектів. Виробнича синергія ґрунтується на одержанні кумулятивного ефекту від взаємодії учасників у процесі спільного виробництва кінцевого продукту, а отже, від включення в єдину виробничу програму багатьох виробників з різних секторів національної економіки [15]. Синергетичні ефекти здатні охопити підприємства та галузі, за-

діяні у виробництві, переробці, просуванні сільгосппродукції, випуску сучасної техніки, розвитку відповідної інфраструктури, нових технологій, фінансуванні, забезпеченні виходу на зовнішні ринки, підготовці кадрів. Такий гнучкий підхід до формування стратегії розвитку виглядає переконливим і привабливим.

Потужний промисловий сектор створює стабільні робочі місця і значною мірою є індикатором загального стану економіки країни та її економічного потенціалу.

В. Липов у роботі [15] зазначає, що розміри внутрішніх ринків України створюють стартові можливості для розвитку достатньо широкого спектра виробництв, здатних отримати конкурентні переваги за рахунок синергії та економії на масштабі виробництва.

Галузями, в яких українські підприємства мають значний потенціал включення до глобальних ланцюжків створення вартості, є ІТ сектор, сектор хімічної промисловості, сектор машинобудування, сектор авіабудування та виробництва запчастин і силових агрегатів для аерокосмічної галузі.

Аграрний експорт України також має значний потенціал трансформації з експорту сировини сільськогосподарської продукції на експорт продукції з більш високим рівнем обробки, і отже, з більш високою доданою вартістю і більш високою ціною. Йдеться про використання величезного нерозкритого потенціалу продовольчих систем для стимулювання агропромислового розвитку, підвищення продуктивності і доходів дрібних фермерських господарств і створення можливостей для несільськогосподарської зайнятості шляхом розширення різних сегментів виробничо-збутових ланцюгів і ланцюжків створення доданої вартості. При цьому модернізація продовольчих та промислових систем частково може відбуватися за рахунок валютних надходжень від експорту.

Україна має ідеальні умови для експортно орієнтованого сільського господарства, країна може вдало використати порівняльні переваги, принаймні, на рівні кліматичних умов і забезпеченості орними землями. Загальна площа земель в Україні становить 60,4 млн гектарів. З них 70% – 42,4 млн га – землі сільськогосподарського призначення, з яких щорічно обробляється понад 32 млн га. Кількість чорноземів в Україні є найбільшою в світі і складає 28 млн га, що становить майже третину орних земель всієї Європи [16].

Сукупність природно-ресурсного потенціалу, людського капіталу, матеріальної, технологічної, наукової та освітньої бази, є передумовою для ефективного розвитку внутрішнього ринку і часткового імпортозаміщення продуктів, які можна успішно виробляти в Україні. Крім того, це також є конкурентною перевагою, яка сприяє залученню українських виробників до глобальних ланцюжків створення доданої вартості. Разом це дозволяє ослабити кри-

тичну залежність України від зовнішніх ринків, зміцнити її торговельну позицію і надає можливість стати на шлях побудови інноваційної економіки,

підприємства якої часто стають ключовими партнерами транснаціональних корпорацій при розробці нових продуктів або виході на нові ринки.

Рис. 2. Визначення стратегічних цілей економічного розвитку на основі узгодження регіональної та зовнішньоторговельної стратегії (складено М. Д. Крамчаніновою)

Впровадження економічної стратегії розвитку, заснованої на узгодженні регіональної та зовнішньоторговельної стратегій, дозволить отримати наступні економічні, політичні та соціальні ефекти:

- розвиток стратегічно важливих галузей;
- збільшення долі українських виробників у глобальних ланцюжках створення доданої вартості;
- поліпшення показників торгового балансу країни;
- забезпечення економічної безпеки країни;
- посилення довіри до політичних інститутів з боку бізнесу;
- створення додаткових робочих місць;
- розвиток громад;
- сприяння відповідальному виробництву і споживанню;
- розвиток партнерства.

Висновки. Для побудови високоефективної національної економіки на даному етапі розвитку країни необхідно зосередити зусилля на використанні можливостей, які виникають у процесі зміни торгово-виробничої конфігурації глобальної світової торгівлі. Рішенням у цьому контексті є розробка економічної стратегії, заснованої на узгодженні регіональної та зовнішньоторговельної стратегій розвитку, що вирішує низку соціально-економічних завдань, зокрема одночасне зміцнення експортних позицій і розвиток стійкого, диверсифікованого внутрішнього ринку, що легко надає партнерів для створення ефективних ланцюжків створення вартості; та зміцнення міжрегіональних господарських зв'язків шляхом просування стратегії диверсифікації економіки і розвитку високотехнологічних галузей за допомогою інновацій та міжгалузевого співробітництва, заснованого на поглибленні регіональної і галузевої спеціалізації.

Література

1. **Albertoni N., Wise C.** International Trade Norms in the Age of Covid-19 Nationalism on the Rise? *Fudan Journal of the Humanities and Social Sciences*. 2021. Vol. 14. P. 41–66. doi: <https://doi.org/10.1007/s40647-020-00288-1>.
2. **Burstein Ariel and Vogel Jonathan.** International Trade, Technology, and the Skill Premium. *Journal of Political Economy*. 2017. Vol. 125 (5). P. 1356–1412. doi: <https://doi.org/10.1086/693373>.
3. **McKinsey Global Institute.** Globalization in transition: The future of trade and value chains. URL: <https://www.mckinsey.com/featured-insights/innovation-and-growth/globalization-in-transition-the-future-of-trade-and-value-chains>.
4. **UNCTAD.** Global Merchandise Trade Nowcast December 2020. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/gdsdsimisc2020d8_en.pdf (дата звернення: 01.02.21).
5. **Ufuk Akcigit & Sina T. Ates & Giammario Impullitti.** (2018). Innovation and Trade Policy in a Globalized World. *International Finance Discussion Papers* 1230. Board of Governors of the Federal Reserve System (U.S.). doi: <https://doi.org/10.17016/IFDP.2018.1230>.
6. **Rice M. P., O'Connor G. C., Peters L. S., Morone J. G.** (1998). Managing discontinuous innovation.

- Research Technology Management*. 1998. Vol. 41(3), pp. 52–58. doi: <https://doi.org/10.1080/08956308.1998.11671210>.
7. **Крамчанинова М. Д., Вахлякова В. В.** Пандемії як загрози нового типу для економічної безпеки в умовах глобалізації. *Бізнес Інформ*. 2020. №11. С. 18–23. doi: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-11-18-23>.
  8. **Про рішення** Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України №392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>.
  9. **Kushniruk V., Ivanenko T.** Analysis of trends and prospects for development of export and import of goods and services by enterprises of Ukraine at the regional level. *Baltic Journal of Economic Studies*. Riga, 2017. Vol. 3, № 5. doi: <http://dx.doi.org/10.30525/2256-0742/2017-3-5-252-259>.
  10. **Алавердян Л. М., Романенко О. В.** Сучасні реалії та перспективи розвитку зовнішньої торгівлі України з іншими країнами світу. *Ефективна економіка*. 2019. С. 1–10. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2019/55.pdf. doi: [10.32702/2307-2105-2019.4.53](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.4.53).
  11. **Мінфін.** Індекс промислового виробництва. URL: <https://index.minfin.com.ua/economy/index/industrial/>.
  12. **Угода** про політичне співробітництво, вільну торгівлю і стратегічне партнерство між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1100-20#Text>.
  13. **Станасюк Н. С.** Формування промислових кластерів як перспективний напрям розвитку промислового потенціалу. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2016. № 851. С. 110-117. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2016_851_16.
  14. **Сорока М. А.** Smart-спеціалізація у стратегічному плануванні на регіональному та місцевому рівнях: вигоди підходу та перспективи для України. *Аспекти публічного управління*. 2019. Т. 7, № 8. С. 20-29. doi: <https://doi.org/10.15421/151938>.
  15. **Липов В. В.** Конкурентна стратегія розвитку України в умовах глобалізації. II. Конкурентна стратегія інтеграції України у міжнародний економічний простір. *Економіка України*. 2018. № 4. С. 3-17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2018_4_2.
  16. **Держгеокадастр.** URL: <https://land.gov.ua/info/infografika-struktura-ukrainskykh-zemel-ta-spivvidnoshennia-kilkosti-chornozemiv-v-ukraini-ta-inshykh-ievropeyskykh-krainakh/>.

References

1. Albertoni, N., Wise, C. (2021). International Trade Norms in the Age of Covid-19 Nationalism on the Rise?. *Fudan J. Hum. Soc. Sci.*, 14, pp. 41–66. doi: <https://doi.org/10.1007/s40647-020-00288-1>.
2. Burstein, Ariel and Vogel, Jonathan. (2017). International Trade, Technology, and the Skill Premium. *Journal of Political Economy*, 125 (5), pp. 1356–1412. doi: <https://doi.org/10.1086/693373>.
3. McKinsey Global Institute. Globalization in transition: The future of trade and value chains. Retrieved from <https://www.mckinsey.com/featured-insights/innovation-and-growth/globalization-in-transition-the-future-of-trade-and-value-chains>.

4. UNCTAD. Global Merchandise Trade Nowcast December 2020. Retrieved from https://unctad.org/system/files/official-document/gdsdsimisc2020d8_en.pdf.

5. Ufuk Akcigit & Sina T. Ates & Giammario Impulitti. (2018). Innovation and Trade Policy in a Globalized World. *International Finance Discussion Papers 1230*. Board of Governors of the Federal Reserve System (U.S.). doi: <https://doi.org/10.17016/IFDP.2018.1230>.

6. Rice, M. P., O'Connor, G. C., Peters, L. S., Morone, J. G. (1998). Managing discontinuous innovation. *Research Technology Management*, Vol. 41(3), pp. 52–58. doi: 10.1080/08956308.1998.11671210.

7. Kramchaninova, M. D., Vakhlakova, V. V. (2020). Pandemii yak zahrozy novoho typu dlia ekonomichnoi bezpeky v umovakh hlobalizatsii [Pandemics as a New Type of Threat to Economic Security in the Context of Globalization]. *Biznes Inform – Business Inform*, 11, pp. 18–23. doi: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-11-18-23> [in Ukrainian].

8. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 14 veresnia 2020 roku «Pro Stratehiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy»: Ukaz Prezydenta Ukrainy №392/2020 [On the decision of the National Security and Defense of Ukraine from September 14, 2020 "On National Security Strategy of Ukraine": Ukraine Presidential Decree №392/2020]. Retrieved from <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> [in Ukrainian].

9. Kushniruk, V., Ivanenko, T. (2017). Analysis of trends and prospects for development of export and import of goods and services by enterprises of Ukraine at the regional level. *Baltic Journal of Economic Studies*, Vol. 3, No. 5. doi: <http://dx.doi.org/10.30525/2256-0742/2017-3-5-252-259>.

10. Alaverdian, L. M., Romanenko, O. V. (2019). Suchasni realii ta perspektyvy rozvytku zovnishnoi torhivli Ukrainy z inshymy krainamy svitu [Modern realities and prospects of Ukraine's foreign trade development with other countries of the world]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, pp. 1–10. Retrieved from http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2019/55.pdf. doi: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.4.53> [in Ukrainian].

11. Minfin. Indeks promysloвого vyrobnytstva [Ministry of Finance. Industrial production index]. Retrieved from <https://index.minfin.com.ua/economy/index/industrial/> [in Ukrainian].

12. Uhoda pro politychne spivrobotnytstvo, vilnu torhivliu i stratehichne partnerstvo mizh Ukrainoiu ta Spoluchenym Korolivstvom Velykoi Brytanii i Pivnichnoi Irlandii [Agreement on Political Cooperation, Free Trade and Strategic Partnership between Ukraine and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/laws/show/> [in Ukrainian].

13. Stanasiuk, N. S. (2016). Formuvannia promyslovykh klasteriv yak perspektyvnyi napriam rozvytku promysloвого potentsialu [Formation of industrial clusters as a promising direction of industrial potential development.]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politehnika". Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku – Bulletin of the*

National University "Lviv Polytechnic". Management and entrepreneurship in Ukraine: stages of formation and problems of development, 851, pp. 110-117. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2016_851_16 [in Ukrainian].

14. Soroka, M. A. (2019). Smart-spetsializatsiia u stratehichnomu planuvanni na rehionalnomu ta mistsevomu rivniakh: vytoky pidkhodu ta perspektyvy dlia Ukrainy [Smart specialization in strategic planning regional and lokal levels: the sources of the approach and the prospects for Ukraine]. *Aspekty publichnoho upravlinnia – Public Administration Aspects*, Vol. 7, No. 8, pp. 20-29. doi: <https://doi.org/10.15421/151938> [in Ukrainian].

15. Lypov, V. V. (2018). Konkurentna stratehiia rozvytku Ukrainy v umovakh hlobalizatsii. II. Konkurentna stratehiia intehratsii Ukrainy u mizhnarodnyi ekonomichnyi prostir [Competitive strategy of Ukraine's development in the conditions of globalization. II. Competitive strategy of Ukraine's integration into the international economic space]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 4, pp. 3-17. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2018_4_2 [in Ukrainian].

16. Derzhheokadastr [State Geocadastr]. Retrieved from <https://land.gov.ua/info/inforafika-struktura-ukrainskykh-zemel-ta-spivvidnoshennia-kilkosti-chornozemiv-v-ukraini-ta-inshykh-ievropeiskykh-krainakh/> [in Ukrainian].

Хандій О. О., Крамчанінова М. Д. Стратегічні напрями забезпечення економічного розвитку у сфері торговельних можливостей України на світових ринках

У статті досліджено вплив змін глобального зовнішньоекономічного середовища в контексті стратегічних можливостей розвитку України у сфері світової торгівлі. Надана характеристика факторам, що впливають на міжнародний торгово-виробничий ландшафт та «працюють» на оптимізацію можливостей України в питаннях структурної перебудови економіки країни. Спираючись на можливості економічного потенціалу України, авторами визначено стратегічні орієнтири забезпечення економічного розвитку у сфері зовнішньоторговельних можливостей, шляхом узгодження регіональної та зовнішньоторговельної стратегії розвитку. Наявність відповідності потреб України у залученні інвестицій та технологічних інновацій для розвитку виробничих секторів економічним потребам розвинених країн мати стратегічно важливого партнера в контексті надійного розміщення капіталу та використання порівняльних переваг у сфері виробництва – надає поштовх для налагодження довгострокових партнерських відносин та залучення українських виробників до глобальних ланцюжків створення вартості. З урахуванням концептуальних проблем розвитку країни запропоновано впровадження економічної стратегії розвитку, спрямованої на одночасне зміцнення експортних позицій та розвиток стійкого, диверсифікованого внутрішнього ринку. Це також сприяє зміцненню міжрегіональних господарських зв'язків шляхом поглиблення регіональної і галузевої спеціалізації та розвитку міжгалузевого співробітництва.

Ключові слова: тенденції світових ринків, торговельні можливості України, торгово-виробничий ландшафт, ланцюжки створення вартості, економічна стратегія розвитку.

Khandii O., Kramchaninova M. Strategic Focuses for Sustainable Economic Development in the Context of Ukraine's Commercial Opportunities on Global Market

The article studies the impact of global foreign economic environment's changes contextual to Ukraine's strategic development opportunities in a field of world commerce. Discourse exhibits the description of factors, influencing the international commercial and industrial foundation, as well as benefiting the opportunities' optimization for Ukraine in terms of structural remodeling of the country's economy. Drawing upon existing capabilities regarding Ukraine's economic potency, authors define strategic benchmarks for achieving certain sustainable development in relation to external commercial opportunities, by harmonization of the regional and external development strategies. Correspondence between Ukraine's needs in attracting investment, as well as technological innovation necessary for growth of the industrial segment, and economic needs of the developed countries to have a strategically important partner in a context of safe trouble-free capital deployment and use of comparative advantages in a field of commerce – provides a stimulate for establishing a long-term partnership and for engagement of Ukrainian manufacturers in participation in global value chains. The government's task is to direct efforts towards supporting the interest of the leading members of the international market in Ukraine's technological and industrial potential. Considering the conceptual problems of this country's development, the implementation of a development strategy was proposed, targeting at simultaneous strengthening of the export power and development of a stable, diversified domestic market. Promotion of the economy's diversification strategy and of the highly technological branches' development, with the help of innovations will create a market, that easily supplies partners for the purpose of organizing efficient value chains. That will also contribute to strengthening of interregional business communications by means of intensification of regional and industry-specific involvement and expansion of cross-sectoral cooperation.

Keywords: global markets' tendencies, Ukraine's commercial opportunities, commercial and industrial foundation, value chain, economic development strategy.

Хандий Е. А., Крамчанинова М. Д. Стратегические направления обеспечения экономического развития в сфере торговых возможностей Украины на мировых рынках

В статье исследовано влияние изменений глобальной внешнеэкономической среды в контексте стратегических возможностей развития Украины в сфере мировой торговли. Представлена характеристика факторов, влияющих на международный торгово-производственный ландшафт и «работающих» на оптимизацию возможностей Украины в вопросах структурной перестройки экономики страны. Опираясь на возможности экономического потенциала Украины, авторами определены стратегические ориентиры обеспечения экономического развития в сфере внешнеторговых возможностей путем согласования региональной и внешнеторговой стратегии развития. Наличие соответствия потребностей Украины в привлечении инвестиций и технологических инноваций для развития производственных секторов экономическим потребностям развитых стран имеет стратегически важный партнера в контексте надежного размещения капитала и использования сравнительных преимуществ в сфере производства – дает толчок для налаживания долгосрочных партнерских отношений и привлечения украинских производителей для участия в глобальных цепочках создания стоимости. С учетом концептуальных проблем развития страны предложено внедрение экономической стратегии развития, направленной на одновременное укрепление экспортных позиций и развитие устойчивого, диверсифицированного внутреннего рынка. Это также будет способствовать укреплению межрегиональных хозяйственных связей путем углубления региональной и отраслевой специализации и развития межотраслевого сотрудничества.

Ключевые слова: тенденции мировых рынков, торговые возможности Украины, торгово-производственный ландшафт, цепочки создания стоимости, экономическая стратегия развития.

Стаття надійшла до редакції 25.02.2021

Прийнято до друку 16.03.2021